

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, старшого дослідника
Дніпрова Олексія Сергійовича на дисертацію Цибульник Неллі Юріївни
«Адміністративно-правове регулювання в секторі безпеки України»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за
спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право**

Актуальність теми. Нині українське суспільно-політичне життя дедалі більше пронизується євроінтеграційними процесами, а тому перед країною постає важливе завдання щодо адаптації національного законодавства до сучасних європейських стандартів. Не є винятком і сектор безпеки України. Незважаючи на масштабне реформування, процес його становлення і подальший розвиток ще триває. Саме тому проблематика сучасної безпекової діяльності залишається актуальною для вітчизняної законодавчої практики і правової доктрини.

Нагальність відповідного напрямку наукового пошуку обумовлюється не лише значною прикладною вагою та оптимізаційною правотворчою і правозастосовною перспективністю (через освоєння багатьох нових, впроваджених на основі передового міжнародного досвіду, адміністративно-правових механізмів безпекової діяльності), але і (що більш важливо) його загальногалузевим потенціалом. Адже, дискусійний зміст його категорій чи не найкраще саме виразився в адміністративно-публічній правоактивності, де може бути найбільш повно вивчений, із перспективою перенесення відповідних теоретичних узагальнень та практичних досягнень адміністрування в секторі безпеки.

Отже, актуальність обраної для пізнавального освоєння проблематики

обумовлюється як загальною теоретико-адміністративною необхідністю, так і специфічними особливостями управлінських формальностей в правоохоронній діяльності. Вищевказане свідчить про цінність наукового дослідження Цибульник Н.Ю. та не викликає сумніву щодо своєчасності дисертаційної роботи «Адміністративно-правове регулювання в секторі безпеки України».

За своїми глибиною, проблемністю, суспільною і науковою значимістю обрана тема цілком відповідає проблематиці докторської дисертації зі спеціальності 12.00.07 – «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у докторській дисертації, їх новизна і значення. Наукові положення, висновки та рекомендації, які містить дисертація, є належним чином обґрунтованими. Це пов'язано з тим, що в основу дисертації покладено належну як науково-теоретичну базу (що ґрунтується на передових наукових розробках вчених-юристів), так й емпіричну базу – дисертація містить узагальнення практики діяльності суб'єктів сектору безпеки, а також національну й міжнародну політико-правову публіцистику, довідкові видання та статистичні матеріали.

Належна науково-теоретична база дисертації свідчить про те, що дисертантом проведено ґрунтовне наукове дослідження в сучасному науковому контексті – тобто, з врахуванням наукових напрацювань провідних фахівців з відповідної сфери сучасної юридичної науки. Прикладний аспект обґрунтувань наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, ґрунтується на тому, що в її основу покладено вирішення важливих реальних проблем, що нині існують у безпековому секторі, що базується на даних практики та підтверджено актами про впровадження результатів дисертаційного дослідження.

Належний підбір методів наукового дослідження, високий теоретичний рівень узагальнень дав можливість дисертанту розробити авторську концепцію щодо адміністративно-правового регулювання безпекової діяльності через

порівняння аспектів національного та міжнародного законодавства.

Отже, наукові положення, висновки та рекомендації, які містяться в дисертаційному дослідженні, обґрунтовані належним чином. Загалом наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що представлена робота є однією з перших спроб представити й обґрунтувати комплексне уявлення про сутність та особливості адміністративно-правового регулювання сектору безпеки з використанням міжнародного досвіду в умовах режиму воєнного стану та збройних конфліктів

Дисертація містить достатньо наукових положень, висновків та рекомендацій, які характеризуються високим ступенем наукової новизни. Так авторкою наведено концептуальні підходи до визначення категорії сектору безпеки в Україні крізь призму адміністративно-правових основ, на яких він ґрунтується. З'ясовано та розкрито зміст принципів, мети й завдань сектору безпеки та засад їх нормативно-правового регулювання. Приділено увагу низці законодавчих актів, що окреслюють повноваження суб'єктів, на яких покладено задачі із забезпечення національної безпеки на території країни. Акцентовано на недосконалості наявного правового забезпечення безпеки країни та наданні пропозицій щодо його вдосконалення. Обґрунтовано, що державна безпекова політика потребує оновлення наявних підходів до визначення юридичної природи, змісту й сутності адміністративно-безпекових повноважень компетентних органів, їхньої адаптації до євроатлантичних стандартів, модернізації адміністративно-правового впливу на систему безпекових відносин загалом.

Окрему увагу в дослідженні зосереджено на зовнішньополітичному аспекті взаємодії в секторі безпеки держави. Встановлено, що в умовах початку повномасштабної війни в Україні значно прискорюється процес входження нашої держави в європейську та північноатлантичну спільноту (через що також потребують певного оновлення умови такого входження), а також чітко простежується двостороння зацікавленість ЄС та України у створенні інтегрованого механізму забезпечення єдиного безпекового простору.

З'ясовано, що держава, здійснюючи державний управлінський вплив на безпекове середовище, застосовує як правові форми та методи управлінської діяльності, так і спеціальні, які іноді можуть конкурувати з правовим сегментом суспільства, у середовищі якого виникають та існують відповідні чинники. Під час здійснення спеціалізованого державного управління в секторі безпеки (державою, органами держави, службовими особами) та представниками зовнішнього (спеціального) середовища (органами іноземної держави, фізичними та юридичними особами відповідних держав, зокрема агентурного походження, що не узгоджується з нормами права). Спеціальне регулювання здійснюється державою із застосуванням широко діапазону силових та спеціальних засобів, механізмів, форм і методів.

Зауважено, що Україна має значний потенціал в оборонно-промисловому комплексі, оскільки на її території знаходиться багато підприємств, що спеціалізуються на виробництві різноманітної військової техніки та зброї. Держава звертає увагу на цю проблему та розвиває різні заходи для підтримки ОПК, зокрема стимулювання інвестицій військово-технічного співробітництва з іншими країнами, підвищення якості освіти в цій сфері тощо. Наголошено на необхідності прийняття нормативно-правового акта щодо взаємодії та координації між суб'єктами сектору безпеки й оборони стосовно реалізації завдань забезпечення оборони держави.

Доречно підтримати і висновок, наведений в дисертації, що потреба у вивченні питання запровадження адміністративно-правових режимів у секторі безпеки ставить перед дослідниками та практиками завдання щодо визначення характеристики адміністративних режимів, притаманних сектору безпеки України, з метою розроблення методики їх упровадження в цій сфері.

Новою та цікавою, належним чином обґрунтованою дисертантом є позиція щодо розроблення узагальненого акта законодавства, який містив би вичерпний перелік адміністративно-правових безпекових режимів, що сприятиме дотриманню прав і свобод громадян, а отже, забезпеченню національної безпеки й захисту суспільства від загроз.

Слушними також є висновки дисертанта, що адміністративні провадження в справах про порушення законодавства в секторі безпеки тісно пов'язані з публічним управлінням адміністративно-політичною діяльністю, є похідними від нього, визначають його юридичну форму, охоплюючи ту частину діяльності, яка об'єктивно потребує процесуального регулювання. З огляду на види суб'єктів адміністративної юрисдикції, особливості процедури застосування окремих проваджень та низку інших чинників, автором сформульовано висновок про те, що розглядувані провадження можна класифікувати за різними критеріями. Так, залежно від видів заходів адміністративного примусу, які застосовуються суб'єктами забезпечення державної безпеки, виокремлено люють провадження стосовно: 1) застосування заходів адміністративного попередження; 2) застосування заходів адміністративного припинення; 3) притягнення до адміністративної відповідальності; 4) застосування до суб'єктів господарювання заходів впливу за порушення безпекового законодавства. З'ясовано, що окрему групу становлять провадження, пов'язані з оскарженням застосованих заходів, що закріплюють юридичні гарантії законності як для громадян, так і працівників сектору безпеки.

У дисертації міститься значна кількість й інших наукових положень, висновків та рекомендацій, які характеризуються високим ступенем наукової новизни.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в роботі висновки й пропозиції становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, використовуються та можуть бути використані в:

– науково-дослідній сфері – як основа для подальшого вивчення проблем адміністративно-правового регулювання безпекової діяльності (акт впровадження у Науково-дослідного інституту публічного права);

– законотворчій діяльності – для вдосконалення чинного законодавства щодо діяльності органів сектору безпеки України відповідно до положень новітньої правової концепції інтегрованого виміру;

– освітньому процесі – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Адміністративна діяльність правоохоронних органів» та «Публічні закупівлі для забезпечення обороноздатності країни» (акт впровадження Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого).

Наведене дає підстави обґрунтовано узагальнити, що дисертація має вагоме значення.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у докторській дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, дотримання академічної доброчесності. Дисертація виконана автором самостійно. Дисертація є системною, комплексною та логічною науковою працею. Наукові положення, висновки та рекомендації обґрунтовані на основі особистих досліджень та практичної діяльності дисертанта. Реферат дисертації належно відображає зміст дисертації, він інформативний та ґрунтовний, відповідає тим вимогам, які пред'являються до такого роду наукових праць.

Ґрунтуючись на матеріалах дисертаційного дослідження, її автором опубліковано наукові праці у загальній кількості 39 наукових робіт, а саме: 23 роботи – у періодичних наукових фахових виданнях України, 6 – у наукових періодичних виданнях інших держав, серед яких 3 – у зарубіжних наукових журналах, що індексуються міжнародною наукометричною базою Web of science, а також 10 тез доповідей на наукових конференціях різного рівня.

Аналіз кількості та якості наукових праць, які були опубліковані, ґрунтуючись на матеріалах дисертаційного дослідження, дає підстави стверджувати про їх відповідність Наказу МОН України від 23 вересня 2019 року № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Аналіз тексту дисертації дає підстави узагальнити про відсутність порушення дисертантом вимог академічної доброчесності. У дисертації наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок,

тверджень, відомостей. У дисертації дотримано вимоги законодавства про авторське право та суміжні права. Дисертація містить достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень й джерела інформації. У дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, самоплагіату.

Дисертація оформлена згідно вимог, які ставляться до даного виду наукових робіт. Реферат дисертації змістовний, інформативний, відповідає вимогам, які ставляться до наукових праць такого виду. Реферат дисертації висвітлює основні положення дисертації.

Узагальнюючи вказане вище, варто стверджувати, що дисертація Цибульник Н.Ю. виконана на високому науковому рівні. Про це свідчить чіткість у формульованні дисертантом ключової проблематики дисертаційного дослідження, високий ступінь обґрунтованості висновків та інших положень дисертації, значна кількість наукової новизни.

Зауваження та дискусійні питання стосовно положень докторської дисертації. Погоджуючись із загальною концепцією рецензованої дисертаційної роботи, констатуємо правильність і важливість конкретних положень, які виносяться на захист, звернемо увагу і на окремі дискусійні аспекти роботи, а саме положення, які сприймаються неоднозначно, видаються суперечливими або потребують додаткового обґрунтування, зокрема:

1. Одним із ключових напрямків рецензованого дослідження є адаптація національного законодавства до міжнародних норм, правил та стандартів у сфері безпекової діяльності, що відображено в підрозділах 5.1., 5.2. та 5.3. Авторка акцентує увагу на способах адаптації-уніфікації, імплементації, стандартизації та інтегрованості (транспозиції). І хоча в попередніх підрозділах роботи наводяться приклади використання вищенаведених способів адаптації, авторці було б доцільно навести приклади використання таких способів саме при їх безпосередній характеристиці і аналізі.

2. Основними чинниками механізму адміністративно-правового регулювання безпекової діяльності виокремлюються заходи адміністрування

нагляду і контролю. Слід погодитись з таким підходом щодо структуризації дослідження. Однак виокремлення підрозділу 4.5. не відповідає загальній структурі роботи, у зв'язку з чим виникає питання щодо доцільності його виділення у якості адміністративно-правових технологій. Хотілось би почути аргументи авторки з цього приводу.

3. Ознайомлення з дисертаційною роботою дозволяє усвідомити чимало аксіологічних, понятійно-категоріальних, прикладних проблем сучасного адміністративного права, зрозуміти позицію здобувачки стосовно їх трактування та вирішення. У представленій науковій праці розкрито сутність адміністрування безпекової діяльності, її співвідношення із близькими правовими категоріями, значення, спрямованість, механізми застосування тощо. Проте не зовсім зрозумілий критерій відмежування «адміністрування безпекової діяльності» із усього кола адміністративних формальностей, що виникають у процесі втілення державної безпекової політики. Чи це суб'єктний критерій (здійснюються органами безпекової адміністрації) чи це змістовний критерій (спрямовані на втілення завдань безпекового законодавства). Тому, з яких теоретичних (не нормативних) мотивів авторка диференціює національну безпеку на: воєнну безпеку; громадську безпеку, державну безпеку, кібербезпеку, фінансову безпеку, зовнішньополітичну безпеку, екологічну безпеку, інформаційну безпеку залишається не до кінця з'ясованим.

4. Однією із ключових пропозицій авторки є «... доцільність розробки узагальненого акту законодавства, який містить вичерпний перелік адміністративно-правових режимів. У зв'язку з цим запропоновано у законодавстві про адміністративно-правові режими у секторі безпеки у всіх відмінках замінити поняття «правовий режим» на поняття «адміністративно-правовий режим у секторі безпеки». Однак в роботі здобувачка оперує в деяких випадках поняттям «правовий режим», в інших «адміністративно-правовий режим», а в деяких «адміністративні заходи», «адміністративна процедура», що ставить під сумнів доцільність запропонованої пропозиції.

5. У підрозділі 5.1. акцентується увага на внесенні в чинне законодавство

змін стосовно запровадження новітньої моделі управління у секторі безпеки (інфраструктурне урядування). Нажаль, авторка лише згадує в роботі про такі зміни, а специфіку його реалізації не висвітлює.

Вказані зауваження багато в чому мають дискусійний характер та не знижують достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, висловлених в рецензованій дисертації. Навпаки, це є свідченням творчого характеру роботи, підтвердженням складності та вагомості здійсненого теоретичного пошуку.

На основі проведеного дослідження сформульовані положення, які репрезентують його наукову новизну, становлять певний внесок у розвиток вітчизняного адміністративного права. У роботі сформульовано ряд висновків, пропозицій, рекомендацій, які характеризуються науковою новизною, в сукупності вирішують важливі теоретичні та практичні завдання.

ВИСНОВОК

Дисертація Цибульник Неллі Юріївни «Адміністративно-правове регулювання в секторі безпеки України» є завершеним, ґрунтовним науковим дослідженням, відповідає усім вимогам, які передбачені Порядком присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, а її автор – Цибульник Неллі Юріївна заслуговує присудження їй наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».

Офіційний опонент –

**доктор юридичних наук, старший дослідник,
проректор Київського національного
університету будівництва і архітектури**

Олексій ДНІПРОВ